

Trpiš zatajena, velika mati, ki nas molče kličeš, mučeno si, rodovitno telo, in osramočeni so tvoji otroci . . .

. . . Ponoči odpiraš oči kakor roža trpljenka in nas preštevaš, ob tvojem ognju nam enako utripajo srca.

Ti si skrinja naše zaveze, ki jo čuvamo, sleherni noč moramo biti budni in prepevati zaobljubljene pesmi . . .“

Ti stih dovolj jasno razkrivajo skoraj porazno dejstvo, koliko smo v zadnjem času nazadovali v zmislu poglobljanja v same sebe, v zmislu konkretne zmožnosti reševanja konkretnih vprašanj. Ta organska nesposobnost pa je prav osrednji karakteristikum velikega dela našega literarnega ustvarjanja, zlasti pa še celotne slovenske katoliške književnosti, kar ima vse svoj poslednji družbeni vzrok v docela posebnih razmerah in anomalčnih pojavih slovenske družbe in naše nedozorele, v svojem bistvu kulturno otrple meščanske sredine.

Kot predstavnik preminile ekspresionistične šole, kot tipičen nositelj nesodobnega artizma in kot izraz omenjene poglavitne hibe naše literature je Kocbek v zgodovini slovenskega slovstva sicer dokaj važen, pa tudi minljiv pojav. Ni začetek ali vmesni člen določenega razvoja, ampak njega končni zaključek in kot tak hkratu dokaz njega zablodelosti in brezizhodnosti. Za bodočnost ta knjiga kljub nekakšni splošni artistični višini in kljub nedvomnemu, a nepravilno izživljenemu pesnikovemu talentu ne bo ostala trajna vrednota naše poezije, še manj mejnik, ampak zgolj zgodovinsko zanimiv dokument.

MICKA ŠAFARIČKA

B R A T K O K R E F T

Pisala se je prav za prav Marija Šafarič in je bila hčerka siromašnega želarja v Berkovcih. Njegovo edino bogastvo je bilo osem živečih otrok. Marija je šla zgodaj zdoma k tujim ljudem za pastirico, potem je dorasla do kravje dekle in naposled do gospodinje pri Amerikancu Kleklu. Ta je pred sedmimi leti prišel kot vdovec iz Amerike. S seboj je prinesel toliko dolarjev, da je kupil hišo nekoč bogatega upokojenca magistra Čeha, ki se je naveličal gospodarstva. To ni bila navadna kmečka hiša, ampak že bolj vila in je imela tudi svoje ime: Vila Mirana. Posedva okoli nje ni bilo kdo ve koliko, tako da je moral Klekl kupiti še nekaj zemlje in nekaj gozda. Z vilo vred je kupil tudi upokojenčevo gospodinjo, takrat še mlado in bujno, krepko in zdravo sedemindvajsetletno Marijo Šafaričevo, ki jo je magister klical za Micko in ne za Mico, kakor je v Prlekiji navada. Všeč mu je bila in rekel ji je, naj ostane

pri njem, kakor je bila pri magistru. Marija se ni dolgo pomišljala, kar ostala je. Premišljala pa je nekaj drugega. Gospodinjstva se je bila do-dobra navadila že pri magistru in ljudje so govorili, da ona „hlače nosi“. Na tihem si je zmerom želela, da bi zavedla magistra v zakon ali pa vsaj tako daleč, da bi ji kaj zapisal. Toda magister je bil muhast človek in se ni dal zavesti v kaj takega. Ni bil še sicer tako star, da ne bi bil več za zakon, toda o ženskah ni hotel dosti slišati. Ko je razkril Marijine skrivne načrte in vso njeno igrano in prebrisanu dobroto, se je je skušal otresti. Mogoče je bilo to celó povod, da je sklenil prodati vilo s pose-stvom vred. Marija je bila za zdaj ogoljufana in pred ljudmi nekoliko osra-močena, toda že je kovala nove načrte in razpredala mrežo okoli Klekla, ki je bil za ženske mehak človek. Bližal se je sicer že petdesetemu letu, toda Marija sama se je upala po polletnem življenju z njim povedati, da je še zmerom kakor dren in da je marsikateremu mlademu fantu kos. Saj je bila Marija tudi lepo dekle! Močna, toda ne debela, zdravih rdečih lic in zvitih sivih oči, močnih, moških objemov željnih grudi in takega telesa, da je marsikdo pogledal za njo, če jo je srečal na cesti ali videl na polju pri delu. Klekl ji je zato hitro podlegel in kmalu je imela v hiši prvo besedo. Nekaj časa, dokler je bilo še precej dolarjev, je šlo dobro in veselo. Klekla je vsega prevzela in zmešala. Stare zavistne babe so dejale, da ga je „zacoprata“ in da se iz tega ne bo rodilo nič dobrega. Marija je uživala v tem, da je bila gospodarica in da je bil gospodar tako krotek in vdan. Toda kljub vsemu je vedela, da ga mora krepko prikleniti, če hoče postati njegova zakonska žena in tako tudi od ljudi priznana gospodarica Kleklovega grunta. O poroki pa Klekl ni hotel nič vedeti, niti takrat ne, ko mu je povedala, da je že tri mesece v blagoslov-ljenem stanu. Celó zjezil se je in jo zmerjal, da že dobro ve, zakaj je to storila. Marija pa je zavila oči, se napravila nedolžno in zajokala: „Kaj pa naj zdaj storim? Osramočena bom pred vsem svetom!“ On jo je osorno zavrnil: „Stori, kar hočeš! Otroka ne priznam!“ To je bil njun prvi spor, ki bi se bil končal skoraj s pretepom. Ko je Marija videla, da ne bo nič opravila, je zapela drugo pesem, ki se je končala s tem, da se je zvečer znašel Klekl spet v njenem toplem objemu.

Potekali so dnevi, tedni in meseci, minilo je nekaj let in med tem časom je Marija rodila tri otroke, njegova zakonska žena pa še zmerom ni bila. Počasi se je temu tudi navadila in nič več ga ni priganjala, naj jo pelje v cerkev pred oltar ter tako zamaši grde ljudske gobce. Hujše kakor vse to pa je bilo, da je začel Klekl po drugem otroku piti in za-pravljati. Dolarjev je že davno zmanjkalo; zato si je začel na skrivaj izposojati pri gostilničarjih. Kupil si je konja in voziček ter se vozil po sejnih. Prevzela ga je strast po prekupčevanju in začel je tržiti s konji.

Pa je po navadi vse izgubil. Ker je za to potreboval večje vsote denarja, si ga je na tihem izposojeval pri hranilnici, ki pa je dolg vpisala na njegovo posestvo. Za vse to Marija ni dosti vedela. Vedela je le za njegove male račune in za popivanje. Kmalu po rojstvu drugega otroka sta se stepla. Klekl je prišel pijan domov in se razburjal, ker je mesec dni star otrok vpil, da mu je šlo skozi ušesa. Otroškega joka ni mogel prenašati. Preklinjal je lastnega otroka ter ga psoval s pankrtom, materi pa je očital, da ga je nalašč spravila na svet, samo da bi njega ujela v svoje kremplje. Mariji so se ulile debele solze, pa se je skrila. Preveč je bila samozavestna in ponosna, da bi jokala zaradi pijanega dedca, ki se je tako daleč spozabil. Ves čas, kar je ležala, jo je grizlo, ker ji je babica povedala, da Klekl zapravlja in da pojde kmalu vse rakom žvižgat. Zdaj se je hotela ubraniti preteče nevarnosti. Obsula je moža z očitki in tudi s psovkami ni varčevala. „Svinja pijana, iz Amerike si prišel deco delat in popivat, da boš kmalu zapravlil vse, nas pa pognal na beraško palico. Po oštarijah se vlačiš in šlataš natakarice in deklet, jaz pa doma garam ko tlačan . . .“ Beseda je dala besedo in Klekl je divje zamahnil z desnico po Mariji. Udarec je bil močan. Marija se je opotekla do omare, ki je zaškripala. Na srednji deski je popustil klej in nastala je odprtina. Za trenotek sta težko sopeč stala drug drugemu nasproti. Klekl se je zmagoslavno smejal, ker je mislil, da jo je bil ukrotil in ponižal. Že dolgo ga je mučilo, da je bil od nje odvisen. Čutil jo je kakor težko breme. Zdaj jo je udaril in pahnil od sebe, zdaj bo pohlevnejša in mu ne bo več branila pohajkovanja in pijače! Spet bo delala, spet bo samo njegova dekla, ne pa gospodinja in gospodarica njegovega življenja. Psica, kako je legla v njegov brlog in ga zmešala med svoje noge! Zastrupil se je z njenim telesom, z gladko žametno kožo in poljubi njenih ustnic so ga omamili kakor opij, ki ga je nekoč kadil v čikaški špelunki. Zdaj ji je odbila zadnja ura, zdaj ji je pokazal svojo moč, pahnil jo je od sebe in jo ozmerjal kakor vlačugo . . . Te zmagoslavne misli so mu rojile po glavi tisti trenotek, ko sta si stala nasproti in je Marija, naslonjena na omaro, težko soplala. Samemu sebi skoraj ni verjel, da se jo je sploh upal udariti, in ni videl, kako so se njene oči v sovraštvu zaiskrile. Samo tega se je spomnil pozneje, da je iznenada kakor zver planila nanj in ga s tako močjo udarila s pestjo v obraz, da se mu je takoj pocedila kri iz nosa. Opotekel se je in padel po tleh, ona pa nanj. Tolkla in tepla ga je, da je bilo človeka strah in groza. Nekaj časa se je skušal otresti, pa ni nič pomagalo. Marija je bila močnejša. Njene močne roke so kljubovale njegovim in tudi noge so ji pomagale, če je bilo treba. Še isti večer je ponoči prilezel k njej v posteljo in ji dolgo lepo in sladko govoril, toda Marija je bila trda in neusmiljena in tudi obvladati se je znala. Tisto

noč ni nič opravil in globoko ponižan in užaloščen je zlezal nazaj v svojo posteljo. Bilo mu je huje kakor kdajkoli prej. Ponižanje ga je grizlo, kakor bi imel črva v sebi.

Od takrat se je zmerom na skrivaj boril proti njej, toda nič mu ni pomagalo. Pil je še bolj kakor prej in zapravljaj, kolikor je mogel. Časih se zaradi tega ni upal priti po teden dni domov. Kar v kakšni gostilni se je naselil, dokler je imel še dinar v žepu, potem pa se je kakor polit in ponižen psiček s povešenim repom vtihotapil v domači hlev, kjer ga je drugi dan našla Marija, ko je polagala kravam. Kljub temu, da je šel zmerom v bitko brez upanja zmage, se je z njo rad tepel. Vselej iznova si je namreč dopovedoval, da jo bo nekega dne vendarle premagal in takrat jo bo stepel za vsa leta nazaj. Toda tistega dne ni mogel dočakati; čeprav je Marija odnesla krepke bunke iz vseh bitk, je na koncu vendar vselej ona zmagala. In če ga ni mogla drugače ukrotiti, ga je s postom. Vedela je, kako se je je navadil in kako mu je težko priti do kakšne druge ženske, ker so ga povsod poznali, zato se je v jezi zapirala pred njim in po nekaj dneh je postal krotak kakor jagnje. Tako jima je v teh vsakdanjih praskah potekalo življenje, hkratu pa so se čedalje bolj majali temelji njegovega gospodarstva in ves okraj je že komaj čakal dneva, ko bo postal njegov polom očiteno. Vsi so z veseljem čakali, kako ga bo boben pognal čez prag, da bo šel s svojo priležnico med cigane, kakor so rekli. Ljudje so jima zavidali brezskrbno življenje in so iz zavisti še sami klicali nesrečo nad oba, čeprav je prihajala že sama od sebe.

In res, vse je šlo svojo prirodno pot. Hišo je nekega dne zasegla posojilnica, njive so pokupili sosedni kmetje in Klekl se je z nekaj dinarji znašel na cesti. Marija je tulila kakor pregnana, sestradana volkulja in ni hotela iz hiše. Grozila je, da bo podavila vse otroke, če jo vržejo na cesto. In tako so ji dovolili, da se je začasno naselila v shrambi za orodje. Udobno tam ni bilo, saj jih je bilo zdaj že pet. Četrty otrok se je rodil še pred gospodarsko katastrofo. Lastniki so ji prepovedali, da bi se sestajala s Kleklom, ki je za nekaj časa izginil v Prekmurje, kjer je imel baje sorodnike. Mariji so zagrozili, da jo bodo poslali v domačo občino, če bo še kaj imela z njim. Tega se je sicer bala, toda kljub temu so nekega dne znali vsevedni vaški jeziki povedati, da je Marija že spet v drugem stanu in da so večkrat videli Klekla, ki jo je obiskal in spet izginil. Nova lastnica je hišo spet prodala in Marija se je morala izseliti. Zdaj ji ni ostalo drugega več, kakor da se je vrnila v domačo vas. Tako jo je poučil novi lastnik, ki je še dejal, da bo pač že morala domača občina skrbeti zanjo. Skoraj dve uri daleč je romala Marija s svojim otroškim tovorom, da je prišla do rojstne vasi. Vaščani so že vedeli, kaj jih čaka. Že pred štirinajstimi dnevi je županstvo dobilo sporočilo, da se

mora vrniti Marija Šafarič v svojo domačo občino, ki naj nekaj ukrene, da se ta zadeva uredi, kakor je bilo v aktu zapisano. To je predlagala na sreskem poglavarstvu posojilnica in zdaj naj zadevo rešuje dalje občinski urad.

Ali naj hodi od hiše do hiše, ali se naj kje stalno naseli? . . . Tega ni vedela ne sama ne župan. Denarja za življenje tudi ni imela. Za nekaj časa so ji dali prazno kočico, katere lastnica je nedavno umrla, toda že po nekaj dneh jo je dedič pognal iz hiše in spet se je znašla na cesti. Kaj naj zdaj stori? Otroci so jokali, lačni so kričali in prosili kruha, toda mati jim še odgovora ni dala. Zgrabila je najstarejšega, Frančeka, za roko, Franček je prijel Anico, Anica Matjaža, Miciko pa je vzela mati z desno roko v naročje. In odpravili so se. Ko so šli skozi vas, so se ljudje ozirali za njimi in nekateri so glasno godrnjali, da je morala slišati tudi Marija. „Micka Šafarička gre na občino. Denarja gre prosit, od naših žuljev bo živela, zato da se bo lahko ljubila z Amerikancem.“ Otroci, ki so poznali njeno zgodbo iz pogovorov v domači hiši, so kričali za njo: „Hej, Micka Marička Šafarička, ti si velika tička!“ To je prišlo enemu izmed njih kar tako po posluhu iz ust in zdaj so vsi kričali za njim. Micka jih je obsula s kopo psovka, toda vse zastonj. Otroci so bili glasnejši in nič ni pomagalo, ko je spustila Frančeka in jim zažugala. Tako so šli skozi vas.

V občinski pisarni je sedel tajnik, upokojen financar, tih, skromen in dolgočasen človek, ki se je ustrašil, ko je prišla Marija z jokajočo deco. Takoj je začela vpiti nad njim, kakšna občinska uprava je to, da se nič ne briga zanjo, ki nima ne strehe ne kruha. „Samo deco imaš!“ si je posmehljivo na tihem mislil plašni tajnik, rekel pa ni nič.

„Kje je župan? Z njim hočem govoriti. Človek sem kakor drugi in nisem ne prva ne zadnja, ki je prišla na občino. Dolžnost občine je, da poskrbi zame ali pa vsaj za otroke. Jaz bom že živela. Dvoje močnih rok imam in lahko grem h kmetom za deklo. Nikoli se nisem dela branila, samo otroke vzemite; tudi zanje bom delala, le pri sebi jih ne morem imeti, ker me noben kmet noče vzeti z njimi vred k sebi. Kje je župan? Moral bi biti v pisarni, saj je zdaj veliki župan, kar so združili polovico fare v eno samo veliko občino. Tudi denarja imate dovolj, saj so sami bogati kmetje tu naokoli, jaz pa sem sirota in nimam ničesar, kamor bi glavo položila.“

Pri vratih je stal poštarjev hlapec in se zakrohotal.

„Če pride tvoj Amerikanec, boš že vedela, kam boš glavo položila . . . Na občinske stroške bi tudi jaz deco delal kakor tvoj Klekl. Človek nima nobenih skrbi, ampak samo nebeško veselje! Hej, Marička Šafarička, saj

si še lepa deklina in ne bi te rad srečal sólo ponoči. Mislim, da bi se mi iz tvojih oči prikazal sam hudič in naju zavedel . . . v pekel.“

Marija se je branila, otroci pa so mirno poslušali in še na smeh jim je šlo, ker se je hlapec dobrohotno smejal in se jim ni zdel nič hud, da bi se ga bilo treba bati. Marija ni vedela, kaj naj stori. Takoj je spoznala, da s tajnikom ne bo nič opravila . . . Govoriti mora z županom. Morala bo iti vsekako k njemu. Naj bo, kakor hoče! Zato naprej, kar tako se ne bo dala, da bi jo kmetje preganjali kakor živino. Tudi ona je bila že kmetica in danes bi bila lahko še večja, če prekleti Amerikanec ne bi bil vsega zapravil. Naj se le spet prikaže! V rit ga bo brcnila, da se bo skotalil dol do Ščavnice in tam se naj za večno vode načofa, žejna krava! To si je le mislila, zgrabila spet otroke in se napotila k županu, ki je bil tri četrti ure daleč. Hlapec in tajnik sta gledala za njo in se smejala ob misli, kako bo župan Mickinega obiska vesel.

Na poljski poti je srečala občinskega odbornika Korošaka, ki je šel v trgovino po cigarete. Že od daleč jo je bil spoznal in najrajši bi bil zbežal čez polje v drugo stran, samo da se mu ne bi bilo treba srečati z njo. Toda tega ni mogel storiti. Micka bi prav zanesljivo že jutri razglasila po vasi, da je občinski odbornik Korošak zbežal pred njo kakor Jožef pred Putifarko in vsa občina bi se zabavala na njegov račun. Korošak je bil priden kmet. Samo časih se je napil in po vsaki taki pijanosti je delal hudo pokoro. Doma je imel ženo in deset hčera, ki so se vrstile kakor piščali na orglah. Edino, kar je imel od te številne ženske družine, je bilo to, da mu ni bilo treba plačevati davkov. Nekoč je bil mlad, lep fant. Ljubil je dosti deklet in povsod je imel uspeh, kjer se je katere lotil. Še zdaj se je rad pogovarjal o tistih časih, kadar je sedel v gostilni med prijatelji. Kaj rad je pripovedoval o svoji mladosti, zlasti o svojem vojaškem službovanju pri sedeminosemdesetem pehotnem polku v Celju, kjer je bil znan kot „der schönste Zugführer von Cilli“. Zdaj pa je bil suh ko trlica; sama kost in koža, spredaj pa ni imel nič več zob.

„Dober dan, Franček! Kam pa ti?“ ga je meni nič tebi nič ogovorila Marija. Prav za prav bi bil moral on njo vprašati, kam gre, toda tega se ni spomnil, ker se je bal, da ne bo zahtevala kakšne odborniške „intervencije“ v svoji zadevi. Toda zgodilo se je prav to.

„. . . Kaj naj naredim z otroki? Ko bi teh ne bilo, bi še šlo, toda z njimi ne morem nikamor. Zanje se bo že morala občina pobrigati.“ Franček je skušal ugovarjati, kakor se to za skrbnega občinskega odbornika spodobi, toda Marija se ni dala ugnati.

„Slabi časi so. Davki nas tarejo, za občino moramo skrbeti, ceste bo treba popravljati . . . Zakaj pa si spravila toliko dece na svet?“ To mu je ušlo, da sam ni vedel kdaj. Zdaj je začela kričati nad njim.

„... In vi vsi pravite, da ste krščanski ljudje, pa otrok ne marate! Bog vas bo že zato kaznoval. O davkih pa ti nikar ne vzdihuj, ti jih ne plačuješ, saj si spravil na svet več ko deset otrok. Zato mi mojih štirih nikar ne očitaj. Tudi ti morajo živeti kakor tvoji. Povej mi rajši, kaj naj z njimi storim. Danes so me vrgli iz hiše. Kje bom zvečer spala? Ha? Če ne bom mogla nikjer drugje, pridem k tebi, da se bo tvoja stara razpočila od jeze.“

Te grožnje se je odbornik ustrašil. Treba se je bilo otresti na kakršenkoli način. „Zakaj, vraga, sem odbornik? Kako bi bilo zdaj lahko zame, če ne bi imel s to stvarjo nič opravka. Sicer pa naj gleda župan, njegova stvar je, kako bo to uredil. K njemu naj gre in z njim naj se pomeni!“ Tako je mislil in tako ji je tudi svetoval. Na župana je bil celó malo jezen, zato ji je napol šaljivo napol resno dejal, naj mu kar deco pusti doma. Tako ji je srečno ušel in oba sta šla svojo pot.

Ko jo je župan videl prihajati, je izginil po drugi poti na občino. Marija pa se ni dala ugnati. Izkoristila je čas, ko je šla županova hčerka na grede. Pustila je tri otroke v sobi in šla. Še prej je vzela kolač kruha z mize in odrezala vsakemu velik kos, da so mirovali. Z najmlajšim pa je šla nazaj na občino. Županova hčerka se ni malo prestrašila, ko je zagledala tri otroke brez matere. Nikogar ni imela, da bi ga poslala za očetom. Zato ji ni ostalo nič drugega, kakor da je začela misliti, kako bo zvečer spravila otroke spat. Otroci, ki niso bili zadnje čase ničesar dobrega vajeni, niso za materjo niti jokali. Najedli so se kruha, se igrali in podili po hiši, da je bilo joj. Župan se je vrnil šele zvečer. Zastonj je preklinjal in zmerjal, otroci so bili pri njem in so morali to noč tudi ostati. Drugi dan je odvedel vse tri na občino. Tam je že Marička vpila nad tajnikom. Vsa vas se je smejala županu, ki je čez noč postal občinski oče. Treba je bilo nekaj ukreniti.

Najprej je Marijo ozmerjal, da rodi otroke na občinske stroške, in ji povedal, da občina ni za to, da bi redila tuje otroke. Če še kedaj dobe Amerikanca pri njej, bo boj, kakršnega Prlekija še ni videla. Marija se je smejala županovi ogorčenosti in to ga je še bolj raztogotilo. Od tajnika je izvedel, da se je odbornik Korošak hvalil v gostilni, ker je nasvetoval Marički Šafarički, naj pusti otroke pri županu, sama pa naj pride zvečer v njegov listnjak spat. To se je tudi zgodilo, seveda brez vednosti njegove žene in njega samega. Hčerke so jo našle zjutraj, ko so opravljale živino. Zagnale so divji krik, da jo je Micka hitro pobrisala.

Župan se je z otroki in s preganjano materjo, pri kateri je šele zdaj opazil, da je že spet v drugem stanu, napotil k stari koči, iz katere jo je prejšnji dan pognal dedič. Po dolgem prerekanju sta se pogodila, da mu bo občina plačevala odškodnino, dokler bo stanovala Marija v njegovi

koči. Z denarjem so ga potolažili. Preden je župan odšel, je vnovič zagrozil Mariji, da jo vržejo čez prag, če se izve, da hodi Amerikanec k njej. Nobenega otroka ne sme več spraviti na svet. „Eden bo že še!“ se je nasmejala Marija, ki se je zdaj potolažila, ker je bilo za streho preskrbljeno. Manjkalo je samo še kruha. Župan je odločil, da bo delala en teden pri tem kmetu, drugi teden pa pri drugem; za svoje delo bo dobivala pri vsakem kmetu hrano. Več občina zanjo ne more storiti. Ona pa naj ji bo hvaležna in naj se obnaša in živi, kakor se za krščanskega človeka spodobi. Amerikanca pa naj nikar več ne sprejema. Otrok je že dovolj. Spet se je Marija nasmejala. „Zdaj mi ne more škoditi . . .“

Župan je bil osupel; hotel je še nekaj povedati, pa je samo zaklel: „Prekleta baba!“ in šel.

. . . Drugi ali tretji večer nato je nalahno potrkal na okno. Otroci so spali na slami v kotu, mati pa z najmlajšim v zasilni, stari postelji. Stopila je preplašena k oknu in v mesečini je zagledala Kleklov obraz. Najrajši bi bila zakričala in ga opsovala, pa zaradi otrok ni smela. Odprla je okno. Ni bil pijan, čeprav mu je iz ust dišalo po vinu. Prosil jo je, ali sme k njej. Oblekla se je in stopila v vežo. Nato sta šla v kuhinjo. Takoj sta se začela prerekati. Podila ga je stran. On pa ni hotel iti nikamor. Povedala mu je, da ji je občina prepovedala, da bi se sestajala z njim, ker občinski urad ne more rediti tujih otrok. Nič ni pomagalo. Stegnil je roke proti njej in jo hotel objeti. Zdaj jo je zjezilo. Jeza, ki jo je kuhala že ves čas, kar se je morala klatiti po vasi in pustiti, da so jo ljudje sramotili, je planila na dan. Zgrabila ga je za vrat, ga sunila proti vratom in ga tepla s pestmi, kolikor se je dalo. On pa se niti dosti branil ni. Prosil jo je, naj ga nikar ne tepe, saj ga že dovolj tepe življenje. Naj nikar ne bo jezna in huda nanj, saj jo ima še zmerom rad. Ona pa nič. Vrata je odprla in ga posadila pred prag.

„Micka, nikamor ne pojdem, vso noč bom čakal na pragu in nič me ne briga, če me bodo jutri videli ljudje!“

Kakor je rekel, tako je tudi storil. Micka pa se je odločila, da mu ne odpre. Vrnila se je v sobo in spet legla. Toda spati ni mogla. Časih je zaslišala, kako je zunaj tiho klicalo: „Micika!“ Čedalje bolj jo je vabil ta klic. Sami od sebe so se vračali spomini na dni, ko sta kot gospodarja živela v svojem domu in se ljubila. Čutila je, kako ji je ob teh spominih postajalo vse bolj vroče; prijela se je za glavo in roka je zdrsnila preko razgretega lica. Obrnila se je na drugo stran, z rokami si je zakrila ušesa, da ne bi nič več slišala. Toda vse skupaj ni nič pomagalo. Zdaj se ji je zdelo, da sliši njegov klic še pogosteje in glasneje. Dolgo že nista bila skupaj in zdaj šele je začutila, kako obupno sama je. Zbolelo jo je nekje v srcu in v očeh se ji je utrnula solza. Njene moči so pešale in ličkanje,

s katerim je bila postлана postelja, je ob vsakem njenem gibu zašle-stelo . . . Ni mogla več vzdržati. Šla je in mu odprla. Prej si je še obrisala solzo z lica, ker ni hotela, da bi jo videl on, ki ji je prizadejal toliko gorja. Ves krotak je legel k njej. (Otroka sta dala na klop k peči.)

In sta se ljubila do ranega jutra. Zdelo se jima je, da je bilo lepo kakor prvič.

Podnevi ga je zaprla v hišo, da ga ne bi ljudje videli. Toda njuno veselje ni trajalo dolgo. Nekdo ga je zavohal in Micko so spet poklicali na županstvo. Tam so ji sporočili, da Klekl ne sme prestopiti več meje te občine. Županstvo je izposlovalo pri višjem oblastvu, da ga sme izgnati iz občine.

Micki je bilo hudo. Župan je začel kričati nad njo, da je v pohujšanje in sramoto vsej vasi.

„Zakaj, vraga, ga puščaš k sebi, saj te je spravil v nesrečo in bedo, da boš morala na stara leta beračiti, otroci pa ne bodo nikoli nič prida. Frančeka so zadnjič zasačili, ko je ukradel pol pogače in bič . . .“

Tako in še drugače je govoril župan v navzočnosti tajnika in še dveh odbornikov. Stala je pred njimi kakor obsojenka, toda brez kesanja in brez sramu, samo sovraštvo ji je sijalo iz oči, sovraštvo do vseh, ki so se z nekakšno tujo pravico vgnedili v njeno življenje in jo zdaj žro. Župan je razumel njene poglede, zato je hotel napeti milejšo in prijaznejšo struno.

„Je že tako, Micika, ne dá se pomagati! Dobro bo zate, da ne bo več smel sem, sreče ti ne nosi in ne verjamem, da bi ga imela še sploh kaj rada . . .“

Zdaj ji je bilo dovolj. Zdaj se ni mogla več premagati. Zakričala je na ves glas: „Dà, rada ga imam in če se postavi vsa občina na glavo, bo hodil še k meni spat.“

Obrnila se je in šla, župan, tajnik in odbornika, ki sta nalašč zaradi Šafaričkine zadeve morala priti na občino, so onemeli. Nekaj časa so gledali za njo, dokler se ni župan obrnil k tajniku in mu rekel: „S to žensko bomo imeli še križe!“

„Pa kakšne!“ je pripomnil tajnik, odbornika pa sta samo molče pokimala.

„Kar pripravimo se, da bo še naprej rodila deco na občinske stroške.“

Samo to je še rekel tajnik, potem pa je začel pisati odgovor sreskemu poglavarstvu v zadevi Klekl-Šafarič . . ., da so jo vzeli na znanje in da so obema strankama sporočili uradni sklep . . .

Prav takrat je šla Micka Šafarička skozi vas, klela ljudi in ves svet, v srcu pa jokala . . .